

ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР УГОДИ ПРО СТОРІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ

Петруненко Ярослав Вікторович

доктор юридичних наук, професор,

*провідний науковий співробітник відділу проблем модернізації
господарського права та законодавства,*

*Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Макутова Національної академії наук України»*

Післявоєнне відновлення економіки України безумовно стане одним із найскладніших викликів, який потребуватиме всебічної підтримки союзників і партнерів нашої держави. Міжнародна допомога, спрямована на економічне відродження України, є ключовим пріоритетом для стійкої економіки, яка має стати важливою частиною безпеки України, знижуючи ризик повторної агресії з боку рф. Незважаючи на високу потребу в негайній військовій підтримці, допомога Україні в економічному розвитку є не менш важливою складовою, яка підсилить військові зусилля шляхом забезпечення додаткових фінансів, ресурсів і мотивації [1, с. 96–97].

Однією з головних цілей Угоди про сторічне партнерство між Україною та Великою Британією від 16 січня 2025 р. [2] є *післявоєнне відновлення та стійкий розвиток української економіки*. Економічна складова укладеної угоди простежується в кількох ключових напрямках: торгівля та інвестиції, фінансова підтримка, інфраструктурна відбудова, енергетика, аграрний сектор. Вказані напрями не існують ізольовано, вони тісно пов'язані з практичними проектами, які мають реалізувати сторони найближчими роками. Пропонується розглянути окреслені напрями більш детально.

Торгівля та інвестиції. Ст. 4 укладеної угоди окреслює намір усунути бар'єри у торгівлі й посилити інвестиційну співпрацю. Політично зазначене має вираз у прагненні збільшити взаємний товарообіг та залучити британський капітал до українських проектів. Британський уряд вже оголосив про створення нової програми підтримки економічної стійкості України на £40 млн. (назва цієї програми «TIGER» – *Triggering Investment Growth and Economic Resilience*) [3]), котра шляхом надання відповідних гарантій має розблокувати сотні мільйонів приватного кредитування для малого й середнього бізнесу в Україні. Вказана програма головно сфокусована на бізнесах у «зеленій» економіці, а також на підтримці підприємницької активності жінок, ветеранів та вразливих груп. Її основною метою є поступове зменшення

залежності українських громад від гуманітарної допомоги і перетворення їх на економічну самодостатність. Такі ініціативи – це перші реальні кроки в реалізації економічних положень угоди. Фінансові інструменти, як-от *UK Export Finance* (UKEF), будуть залучені для страхування ризиків і кредитування британських компаній, котрі інвестують в Україну.

З точки зору інституцій, ймовірно, буде створено спільні платформи для бізнесу – наприклад, *Українсько-британська інвестиційна рада чи регулярний Економічний форум*. В угоді йдеться про налагодження “*business-to-business partnerships*”, тобто мається на увазі сприяння прямому спілкуванню компаній. Практичний ефект від цього – організація торговельних місій, виставок, B2B-зустрічей. Зокрема, уже у 2023 р. було започатковано формат *Ukraine Recovery Conference* [4] в Лондоні, де обговорювалися можливості участі міжнародних бізнесів у відбудові України. Очевидно, що цей майданчик буде використаний і надалі, втім з особливою роллю для британських фірм як «*партнерів першого вибору*» для українських проєктів.

Антикорупційні та правові умови. Очевидно, що економічний успіх будь-якого партнерства залежить від умов всередині України. Відтак, угода особливий наголос робить на *продовженні боротьби з корупцією та реформ для зміцнення верховенства права*. Підтримка Великою Британією цих реформ – не лише декларація: вже діють британські програми тренінгів для українських суддів, допомога в розбудові антикорупційних інституцій. У контексті угоди вказане набуває системності. Так, британські експерти можуть бути залучені як радники в реформи управління, приватизації, цифровізації послуг (де Велика Британія має досвід успішних кейсів). Для інвесторів критично важливо мати справедливі суди і стабільне регулювання, інакше жодні експортні кредити не допоможуть. Відтак, реальний вимір економічного партнерства – це *контроль та супровід українських реформ*. Угода прямо пов’язує економічну співпрацю з просуванням принципів прозорості і підзвітності.

Відбудова інфраструктури та критичної економіки. Укладена угода відводить значну роль спільним проєктам у критичній інфраструктурі. Йдеться, зокрема, про дороги, мости, логістичні вузли, порти, залізницю, енергомережі – все те, що зазнало нищівних ударів війни. Велика Британія вже взяла шефство над відбудовою Київської області після звільнення (2022 р.), фінансує купівлі сотень генераторів для українських міст. Тепер же вказані розрізнені ініціативи об’єднуються рамками партнерства. Як зазначено в угоді, британський уряд планує *використовувати гарантії експортного фінансування для підтримки пріоритетних інфраструктурних та оборонних проєктів*. Вказане означає, що великі інфраструктурні проєкти (можливо, будівництво швидкісної залізниці, відбудова аеропортів, нових доріг)

можуть виконуватися консорціумами за участі британських компаній, з фінансовим бекапом від UKEF.

Важливим напрямом є *сільське господарство і продовольча безпека*, де обидві країни мають спільний інтерес. Україна – *житниця*, Велика Британія – *глобальний трейдер*. Дійсно, війна істотно порушила постачання українського зерна, спричинивши глобальну продовольчу кризу. Угода включає співпрацю з відстеження та протидії крадіжкам українського зерна з окупованих територій. Зокрема, вже створено *британсько-українську систему перевірки зерна* (Grain Verification Scheme) [5], яка за допомогою наукового аналізу буде визначати походження зерна з метою виявлення збіжжя, викраденого рф. Велика Британія розробила базу даних і методику аналізу зразків зерна для цього проекту. Це прекрасний приклад практичної реалізації партнерства: сполучення британської наукової експертизи і української потреби в справедливості, котре у підсумку матиме глобальний ефект – захист ринків Африки та Азії від контрабандного зерна. Надалі співпраця в аграрному секторі може включати також технології агровиробництва (здається *agri-tech*), розвиток продовольчих логістичних ланцюгів, інвестування у переробку агропродукції в Україні. Вказане створює додану вартість і робочі місця, що відповідає цілям економічної стійкості.

Енергетика та клімат. Серед практичних кроків у вказаній сфері варто очікувати реалізації спільних проєктів у відновлюваній енергетиці. Наприклад, британські компанії можуть інвестувати у будівництво вітрових чи сонячних електростанцій на півдні України (після деокупації) або у створення «зеленого» водневого виробництва для експорту в країни Європи. Наразі вже ведуться переговори стосовно участі британського нафтогазового сектору у збільшенні видобутку газу в Україні, аби замінити російський газ у Європі. Щодо ядерної сфери, британська *Rolls-Royce* розробляє малі модульні реактори (SMR) й Україна теоретично могла би стати плацдармом для їх впровадження у Східній Європі. Кліматичний компонент партнерства збігається із зобов'язаннями за Паризькою кліматичною угодою 2015 р. – зокрема, обидві країни прагнуть декарбонізації економіки до 2050–60 років. Співпраця за вказаним напрямом дозволить Україні отримати нові технології, а Великій Британії – новий ринок збуту «зелених» технологій.

Попри стратегічну значущість, реалізація Угоди про сторічне партнерство стикається з низкою викликів. Для Великої Британії ключовим є збереження політичної волі та суспільної підтримки у тривалій перспективі. Це видається можливим лише за умови ефективної комунікації щодо досягнутих результатів: зростання експорту, створення робочих місць, посилення національної безпеки. Також значну роль у цьому контексті може відіграти «народна дипломатія» через освітні програми, партнерство міст, культурні ініціативи. З української ж

сторони основне завдання полягає у забезпеченні політичної стабільності та послідовності реалізації положень угоди.

У частині *інституціональної підтримки реалізації угоди*, як практичний крок, сторонам слід створити *регулярний механізм координації виконання угоди*. Можливим форматом є щорічні міжурядові консультації на найвищому рівні. Наприклад, раз на рік голови урядів обох країн можуть проводити зустрічі, де будуть оцінювати прогрес по кожному з «стовпів» партнерства і затверджувати план дій на наступний рік. До такої зустрічі готувався би звіт від спільної групи посадовців (можливо, навіть є необхідність створити Секретаріат партнерства з невеликого апарату дипломатів кожної зі сторін). В нашому випадку, з огляду на широку кількість партнерських сфер, також видається доцільним створити галузеві підкомісії: з оборони (між міністерствами оборони і генеральними штабами), з торгівлі (між Міністерством економіки України та Міністерством торгівлі Великої Британії), з енергетики (між профільними міністерствами обох країн) тощо. Зокрема, положення ст. 11 укладеної угоди дозволяє це робити без додаткових ратифікацій, шляхом виконавчих домовленостей.

Також важливою умовою стійкості партнерства є залучення приватного сектору та громадянського суспільства. Угода не повинна обмежуватися лише міжурядовими механізмами – її реалізація потребує активної участі бізнесу, університетів, неурядових організацій. Британська Рада й Український інститут у Лондоні вже сьогодні провадять спільні культурно-освітні ініціативи, котрі доцільно інтегрувати у виконання ст. 9 угоди (напрям щодо соціокультурної співпраці). Крім означеного, волонтерські проекти, започатковані під час війни, можуть бути трансформовані у довготривалі програми обмінів, навчання та підтримки ветеранів, що посилять соціальну складову партнерства.

Підсумовуючи викладене, як **висновок**, варто зазначити, що економічна складова сторічної угоди між Україною та Великою Британією є масштабною і багатогранною, а її втілення залежить від низки практичних кроків, таких як створення відповідних фінансових механізмів (гарантії, фонди), стимулювання бізнес-активності, успішне впровадження реформ в Україні, а також ефективна координація між двома країнами та з іншими партнерами. Перші результати – зокрема, нові програми підтримки малого й середнього бізнесу, запуск зернової верифікації, збільшення експорту енергообладнання до України – вже наочно демонструють, що партнерство почало працювати. Попереду – більш складна задача: зберегти динаміку на довгі десятиліття. Вона потребуватиме політичної волі наступних поколінь лідерів, гнучкого адаптування планів до обставин та постійного наголосу на взаємній вигоді від співробітництва. У разі успішної реалізації, економічний блок

партнерства має усі підстави перетворити Україну на історію успіху, подібну до Плану Маршалла в Європі після Другої світової війни, а Велику Британію на ключового бенефіціара та співтворця цього успіху.

Список використаних джерел:

1. Петруненко Я.В. Роль міжнародних партнерств у контексті повоєнного відновлення України та захисту соціально-економічних прав громадян. *Гарантії дотримання соціально-економічних та екологічних прав людини в умовах війни та повоєнної трансформації*: Кол. моногр. / За заг. ред. чл.-кор. НАН України В.А. Устименка; НАН України, ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України». К., 2024. 404 с. – Розділ 1.2. – С. 62–124. URL: <https://hozpravoreposit.kyiv.ua/handle/765432198/252>
2. Угода про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії (м. Київ, 16 січня 2025 р.). URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchen-95461>
3. Triggering Investment, Growth & Economic Resilience (TIGER). Overview of IATI Activity. *International Aid Transparency Initiative*. URL: <https://datastore.iatistandard.org/activity/GB-GOV-1-400278>
4. Ukraine Recovery Conference 2023. The Ukraine Recovery Conference 2023 (URC) in London 21 to 22 June 2023, co-hosted by the UK and Ukraine, strengthened international support for Ukraine. URL: <https://www.gov.uk/government/topical-events/ukraine-recovery-conference-2023>
5. UK and Ukraine agree cutting-edge scheme to protect food security. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-and-ukraine-agree-cutting-edge-scheme-to-protect-food-security>